

Wprowadzenie

Tematyka artykułów zamieszczonych w X tomie *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica* nawiązuje do nurtów badawczych w geografii turystyki, geografii społeczno-ekonomicznej i dydaktyce geografii. W szczególności, zagadnienia badawcze poruszane w niniejszym tomie dotyczą m.in. przestrzeni turystycznej, funkcjonowania ośrodków narciarskich i stanu ich infrastruktury, procesów suburbanizacji, zmian modelu rodziny, zróżnicowania przestępczości w miastach, ruchu pielgrzymkowego, zagadnień przedsiębiorczości oraz motywów wyborów nauczycielskich studiów geograficznych. Zakres przestrzenny tematyki artykułów jest zróżnicowany i dotyczy zarówno obszarów Polski południowo-wschodniej (aglomeracja rzeszowska, pogranicze polsko-ukraińskie), jak i innych części kraju (Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego, Pomorza Zachodniego, województwa łódzkiego) czy zagranicy (miasto Isparta w Turcji).

Kadir Temurçin i **Michael Gameli Dziwornu** dokonali analizy przestrzennego zróżnicowania natężenia przestępczości z wykorzystaniem wskaźnika lokalizacji ilorazu przestępczości (Location Quotient of Crime (LQC)). **Agnieszka Łuków** podjęła próbę analizy rozwoju procesu suburbanizacji ekonomicznej i funkcjonowania miasta Rzeszowa oraz jego otoczenia – aglomeracji rzeszowskiej. Badania **Anny Janiszewskiej** wykazały, że województwo łódzkie wyróżnia się spośród innych regionów Polski intensywnością przebiegu wielu procesów demograficznych (np. depopulacji i starzenia się ludności). Autorka wskazała obszary (o wysokim poziomie urbanizacji) najbardziej zagrożone niekorzystnymi przemianami procesów kształtowania się i rozpadu rodzin.

W artykule **Leszka Butowskiego** przedstawiona została oryginalna metoda badawcza z wykorzystaniem zmodyfikowanej skali Likerta, przy pomocy której możliwa jest empiryczna weryfikacja modelu przestrzeni turystycznej – będącego w istocie modelem turystyki zrównoważonej. Jego nowatorski charakter polega na tym, że próbuje się w nim połączyć wszystkie elementy składowe przestrzeni turystycznej i na tej podstawie zbudować model teoretyczny ukazujący warunki równowagi lub jej braku na różnego rodzaju obszarach recepcyjnych turystyki. Z kolei artykuł **Kamili Ziółkowskiej-Weiss** opisuje specyfikę działalności polskich biur podróży w Chicago, które niewątpliwie wpływają na wybierane destynacje turystyczne mieszkańców tego miasta. **Małgorzata Bajgier-Kowalska** oraz **Robert Pyrc** podjęli próbę analizy działalności ośrodka narciarskiego Podstolice-SKI, mającego w części zaspokoić zapotrzebowanie na usługi narciarskie mieszkańców aglomeracji krakowskiej, w aspekcie zachodzących zmian klimatycznych. Stacje narciarskie w Krynicy były z kolei przedmiotem badań **Sławomira Dorockiego**, który dokonał próby określenia preferencji klientów stacji narciarskich oraz wykorzystania infrastruktury narciarskiej i towarzyszącej.

Symbole religijne na flagach i w herbach nawiązujące do tradycji religijnych danego narodu lub do określonych wartości etyczno-religijnych były przedmiotem badań **Jerzego Wrony**. Sylwetkę współczesnego pielgrzyma zmierzającego do Santiago de Compostela szlakiem Via de la Plata, próbował określić **Rafał Koszek**. Natomiast **Franciszek Mróz** i **Oresta Bodrum** zajęli się genezą i funkcjonowaniem Lwowskiej Drogi św. Jakuba Via Regia oraz jej znaczeniem w rozwoju pielgrzymek i turystyki religijnej na pograniczu polsko-ukraińskim.

W zakresie badań z geografii ekonomicznej, **Joanna Kudełko** dokonała analizy przemian strukturalnych centrów wzrostu społeczno-gospodarczego województwa podkarpackiego. Z kolei rozwój przedsiębiorczości w najmniejszych miastach regionu łódzkiego był przedmiotem badań **Anity Kulawiak**. **Małgorzata Świątek**, natomiast, przedstawiła potencjał hydroenergetyczny Pomorza Zachodniego poprzez wyznaczenie odpływów jednostkowych z określonych zlewni oraz zmienności przepływów na wybranych rzekach badanego obszaru. Kolejne dwa artykuły (**Michała Zatorskiego** oraz **Marioli Tracz** i **Adama Hibszer**) prezentują wyniki badań w zakresie dydaktyki geografii, dotyczące edukacji geograficznej z elementami edukacji antydyskryminacyjnej w szkole waldorfskiej oraz motywów wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na wybór nauczycielskich studiów geograficznych.

Artykuł **Małgorzaty Szelińskiej-Kukulak** i **Józef Kukulaka** prezentuje aktualny stan i wykorzystanie zasobów zabytków techniki transportu w czterech województwach południowo-wschodniej Polski (małopolskim, podkarpackim, lubelskim i świętokrzyskim). Nowe zjawisko w przestrzeni turystycznej Krakowa opisują **Magdalena Kubal** i **Robert Pawlusiński**. Są nim tzw. escape rooms (pokoje zagadek), które łączą w sobie rozwiązywanie zagadek umysłowych oraz wykonywanie zadań fizycznych, przy czym celem jest wydostanie się z zamkniętego pokoju. Wpływ warunków ekonomicznych gospodarstw domowych na poziom i jakość życia na przykładzie miejscowości gminy Czychów jest przedmiotem badań **Joanny Nowak**. Ostatni artykuł tomu prezentuje wyniki badań prowadzonych przez **Halinę Pawlak**, dotyczących poczucia tożsamości mieszkańców wsi gmin podmiejskich względem swojego miejsca zamieszkania na podstawie gminy Igołomia-Wawrzeńczyce oraz Mogilany. Autorka zwróciła także uwagę na postawy mieszkańców względem ludności napływowej z miast.

Sławomir Kurek

Introduction

The themes of the articles in the volume X of *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica* refer to research strands in the geography of tourism, socio-economic geography and didactics of geography. In particular, these research topics discussed in this volume concern, among others, the issues of tourist space, the functioning of ski resorts and their infrastructure, suburbanisation processes, family model changes, urban crime diversity, pilgrimage, entrepreneurship and the motives for choosing geographic study teachers. The spatial scope of the articles is varied and covers both south-eastern Poland (Rzeszów agglomeration, Polish-Ukrainian borderland) and other parts of the country (Cracow Metropolitan Area, Western Pomerania, Lodzkie Voivodeship) as well as abroad (Isparta in Turkey).

Kadir Temurçin and **Michael Gameli Dziwornu** analyzed spatial differentiation of crime intensity using the Location Quotient of Crime (LQC). **Agnieszka Łuków** has attempted to analyze the development of the suburbanization process of the economy and the functioning of the city of Rzeszów and its surroundings – the Rzeszów agglomeration. **Anna Janiszewska**'s research has shown that the Lodz voivodship is distinguished from other regions of Poland by the intensity of many demographic processes (eg depopulation and aging). The author pointed out areas (with high urbanization level) most at risk of unfavourable transformations of the processes of family formation and disintegration.

Leszek Butowski's article presents the original research method using a modified Likert scale, which enables empirical verification of the model of tourism space – a model of sustainable tourism. Its novelty lies in the fact that it attempts to combine all elements of the tourist space into it, and on this basis a theoretical model showing the conditions of balance or its absence on different types of tourist reception areas has been built. **Kamila Ziółkowska-Weiss** describes the specifics of Polish travel agencies in Chicago, which undoubtedly affect selected tourist destinations of the city's inhabitants. **Małgorzata Bajgier-Kowalska** and **Robert Pyrc** have attempted to analyze the activity of the Podstolice-SKI Center in the face of climate change, which is supposed to meet the demand for ski services of the inhabitants of the Cracow agglomeration. Ski stations in Krynica were the subject of research by **Sławomir Dorocki**, who attempted to determine the preferences of ski station's clients and use of ski and accompanying infrastructure.

Religious symbols on the flags and emblems, referring to the religious traditions of a given nation or to certain ethical and religious values were the subject of **Jerzy Wrona**'s research. The profile of a pilgrim heading for Santiago de Compostela on the Via de la Plata trail was subject of research by **Rafał Koszek**. **Franciszek Mróz** and **Orest Bodrum**, on the other hand, took up the genesis and functioning

of the Lvov Way of St. James Via Regia and its significance in the development of pilgrimage and religious tourism in the Polish-Ukrainian border.

In the field of economic geography studies, **Joanna Kudelko** analyzed the structural transformations of the socio-economic growth centers of the Podkarpackie voivodship. In turn, the development of entrepreneurship in the smallest cities of the Lodz region, was the subject of research by **Anita Kulawiak**. On the other hand, **Małgorzata Świątek** presented the hydroelectric potential of Western Pomerania by identifying unit outflows from specific catchment areas and the variability of flows on selected river basins. The next two articles (**Michał Zatorski** and **Mariola Tracz** with **Adam Hibszer**) present research results in didactics of geography concerning geographical education with elements of anti-discrimination education in the Waldorf school as well as internal and external motivations influencing the choice of geographic study teachers.

The article by **Małgorzata Szelińska-Kukulak** and **Józef Kukulak** presents the current status and use of resources of transport technology monuments in four voivodships of south-eastern Poland (Małopolskie, Podkarpackie, Lubelskie and Świętokrzyskie). **Magdalena Kubal** and **Robert Pawlusiński** describe the new phenomenon in Krakow's tourist space. They are escape rooms that combine mental puzzles and physical tasks, with the goal of getting out of a locked room. The influence of economic conditions of households on the level and quality of life on the example of the commune of Czchów is the subject of research by **Joanna Nowak**. The last article of the volume presents the results of research conducted by **Halina Pawlak** concerning the sense of identity of the inhabitants of rural areas of the suburban communities with regard to their place of residence on the basis of the municipality of Igołomia-Wawrzeńczyce and Mogilany. The author also drew attention to the attitudes of the inhabitants to the influx of people from the city.

Sławomir Kurek